

Do jeho přímé podřízenosti by patřila velitelství vojenských okruhů, velitelství letectva a PVOS a zálohy centra.

V podřízenosti velitelství letectva a PVOS by měly být útvary úderného letectva, stíhacího letectva, PLRV a RTV PVOS.

Pravidelná vojska v podřízenosti vojenských okruhů by představovala hlavní síly pozemního vojska, organizačně členěného do armádních sborů (3 až 5 brigád), samostatných motostřeleckých, tankových, dělostřeleckých brigád, útvarů druhů vojsk a zabezpečení.

Takový systém velení a podřízenosti vojsk by umožňoval dostatečně centralizované využití letectva a PVOS, do určité míry i pozemních vojsk pravidelných sil, praktickou samostatnost a skutečnou přímou odpovědnost za plánování a řízení bojové činnosti v určeném prostoru.

Problematika, kterou jsem se pokusil rozebrat, je značně složitá a závislá na řadě aspektů a politických rozhodnutí, souvisejících s celosvětovým vývojem a jeho perspektivami. Je samozřejmé, že nemám, ani nemohu mít pro objektivnější rozbor a stanovení zásad vojenskostrategické koncepce odpovídající sumu potřebných informací. Měl jsem snahu přistupovat k řešení problému bez souvislosti s dneškem, radikálním a principiálně jiným způsobem, i když ne absolutně novým. Některé zásady a principy neutrálních a nezúčastněných států jsem se snažil aplikovat na naše podmínky.

Po obsahové stránce pojednání není rovněž úplné, je potřebné dále rozpracovávat otázky přípravy ekonomiky a souvislosti sociální problematiky i obrany státu. Ve vojenské části rozpracovat zásady plánování a vedení bojové činnosti na operačním a taktickém stupni, principy materiálního, technického a operačního zabezpečení, přípravy teritoria atd.

Podplukovník Ing. František K y n c l

PROBLEMATIKA ZMOBILIZOVÁNÍ ČS. ARMÁDY

Hovoříme-li o nových podmínkách pro zmobilizování svazků, útvarů, ústavů a zařízení Čs. armády, musíme je vidět především ve zcela odlišných mezinárodně politických vztazích mezi národy světa i vnitropolitické situace v ČSFR a z toho vyplývajících změnách ve vojenské doktríně naší republiky a tím vyvolaných změnách ve struktuře Čs. armády.

Dále je nutné je vidět i v tom, že novelizací dřívějších zákonů (např. branného zákona, zákona o státním podniku apod.) nebo přijetím zákonů zcela nových (např. zákona o civilní službě) postupně zanikají některé zásady a ustanovení současných mobilizačních předpisů a nařízení.

Obdobné účinky bude mít i plánované nové státoprávní uspořádání ČSFR.

Tyto, a celá řada dalších podmínek, pak následně vyvolávají požadavky na změny v přístupech k zabezpečování a zdokonalování bojové a mobilizační pohotovosti Čs. armády velitelů a náčelníků všech stupňů velení.

Tento požadavek zvýrazňuje i skutečnost objektivní potřeby nárůstu uskutečňovaných mobilizačních opatření u všech svazků, útvarů a zařízení Čs. armády, který je vyvolán postupným snižováním jejich mírových počtů a tudíž zvětšováním jejich mobilizačních úkolů.

Mobilizační pohotovost vojsk a místních vojenských správ (MVS) se tedy stává rozhodujícím úkolem v procesu jejich uvedení do plně bojové pohotovosti a její význam bude i v budoucnu nadále vzrůstat.

Zkušenosti z dosavadního zabezpečování mobilizační pohotovosti vojsk potvrzují, že hlavní směry zabezpečování její vysoké úrovně spočívají především v dosažení daleko vyšší úrovně připravenosti kádrového stavu k řízení a provedení mobilizace, v zdokonalení, v zjednodušení celého procesu s důrazem na jeho řízení a v neposlední řadě i s podstatně větším využitím výpočetní techniky.

Je třeba si uvědomit, že tyto směry se nemohou změnit ani v nových výše uvedených podmínkách. Bude jen potřebné těmto podmínkám je uzpůsobit.

Proto rozhodujícím úkolem současného období musí být především novelizace dosud platných zásad organizace provedení a řízení mobilizace tak, aby odpovídaly všem nově vzniklým zákonným normám i organizačním strukturám armády a přitom řešily zdokonalení, ale i zjednodušení celého procesu.

Z tohoto důvodu bylo generálním štábem Čs. armády současně s realizací změn v ČSA přistoupeno k zahájení prací na novelizaci základních mobilizačních předpisů a nařízení tak, aby bylo těmto potřebám vyhověno. Již nyní je však zřejmé, že jejich novelizace nemůže být záležitostí pouze několika málo měsíců a úkolem pouze generálního štábu.

Vzhledem k velkému množství a značnému časovému rozptýlu všech ústavních, i zákonných změn ve společnosti, které mají vazbu na ČSA i vzhledem k očekávaným změnám v nové **Směrnici pro uvádění Čs. armády do bojové pohotovosti** se jeví optimálním termínem vydání novelizovaných mobilizačních předpisů do vojsk až druhá polovina roku 1991.

Při novelizaci zásad zmobilizování ČSA se předpokládá využít všech poznatků a zkušeností pracovníků generálního štábu, ale také všech ostatních správ a samostatných oddělení FMNO i jednotlivých svazů.

Poznátky z doposud organizovaných odborných shromáždění s mobilizačními pracovníky těchto stupňů však ukázaly, že problematika novelizace zásad zmobilizování vojsk i MVS, zdokonalování, zjednodušování struktury a obsahu dokumentace mobilizačních plánů není u většiny těchto stupňů dostatečně promyšlena a řešena. To se odrazilo v málo konkrétních a podstatných doposud předložených návrzích.

Ukazuje se, že přetrvává malá efektivnost využívání všech pozitivních poznatků z dříve uskutečněných mobilizačních cvičení a kontrol zabezpečení mobilizační pohotovosti všech stupňů velení. Vzhledem k tomuto stavu se ukazuje jako nutnost poukázat na některé principy a způsoby řešení tohoto i dalších problémů.

Chceme-li hovořit o **zdokonalování a zjednodušování systému řízení mobilizace**, je třeba pochopit zásady řízení, jeho systém i podsystemy a možnosti jejich ovlivňování.

Řízení je nutné chápat jako cílevědomou činnost řídicích pracovníků založenou na principech a poznatcích vědy a praktických zkušenostech uplatňovaných jak v přípravě k plnění uložených úkolů, tak i při jejich realizaci.

Funkce řízení jsou realizovány systémem řízení mobilizace, mezi něž patří zejména tyto podsystemy:

- řídicích, zpracovatelských, sdělovacích a výkonných orgánů (velitelé, zpracovatelé mobilizačních plánů, mobilizační vykonavatelé, dozorní orgány, mobilizační zálohy apod.) – tzv. lidská stránka,

- technických zařízení (spojovacích, mechanizačních, automatizačních apod.) – tzv. technická stránka,

- činností (rozhodovacích, sdělovacích, výkonných apod.) – tzv. algoritmická stránka,

- dokumentů (řídicích, podkladových, pomocných apod.) – tzv. dokumentační stránka,

- mobilizačních pracovišť – tzv. prostorová stránka,

- cílů – tzv. úkolová stránka.

Všechny prvky těchto podsystémů jsou navzájem propojeny vazbami, které směřují k rozhodujícímu prvku celého systému – k příslušnému veliteli nebo náčelníkovi.

Proto při řešení úkolu zdokonalování systému řízení mobilizace je třeba zvážit možnosti zkvalitnění jednotlivých podsystémů a jejich vlivu na celý systém řízení. Přitom musíme vidět tento proces jako cílevědomé, soustavné a komplexní využívání nejenom všech poznatků vědy a techniky, zavádění všech pozitivních zkušeností do praxe, ale také řešení efektivnosti řídicí práce, optimální vynaložení lidských i technických schopností, využití daného času, materiálu apod.

Z těchto pohledů je zřejmé, že neefektivnější se jeví zdokonalovat lidskou, algoritmickou, dokumentační a v některých případech i úkolovou stránku řízení mobilizace.

Za zkvalitňováním **lidské stránky** systému řízení mobilizace musíme vidět především dosažení vyšší úrovně připravenosti kádrového stavu k provedení mobilizace. Dosahování potřebné úrovně připravenosti velitelů, štábů a vykonavatelů musí být zabezpečováno mobilizační přípravou těchto kategorií osob. Proto je nutné ji i nadále považovat za rozhodující formu zvyšování úrovně nejenom systému řízení mobilizace, ale celé oblasti mobilizační pohotovosti vojsk Čs. armády.

Hlavní úkoly mobilizační přípravy určené každoročně výcvikovými dokumenty jsou převážně plněny dobrým způsobem. Postupně se zvyšuje připravenost velitelů, štábů i mobilizačních vykonavatelů k řízení a provedení mobilizace, což potvrdily dosahované výsledky mobilizačních cvičení uskutečněných v posledních letech.

Přes toto konstatování však nemůžeme být s dosaženou úrovní spokojeni, neboť některé úkoly mobilizační přípravy jsou i nadále nedostatečně plněny, jako např. nesprávný výběr záloh povolávaných do organizačních jader, jejich vyrozumění, povolání, evidenční podchytení a především jejich využití a rozdělení do jednotek; nepřesné sledování a vykazování naplněnosti jednotek jak vojáků v záloze, tak i prostředky z národního hospodářství, menší využití mechanizačních prostředků, skladové mechanizace při nakládání a vyvážení zásob.

Je nutné poukázat i na nižší efektivnost vedení mobilizační přípravy a nedocnění jejího významu u některých svazků a útvarů stálé pohotovosti. To má potom za následek, že přetrvává menší způsobnost některých jejich funkcí a mobilizačních vykonavatelů. Tyto nedostatky je třeba, zejména s ohledem na předpokládané snížení mírové naplněnosti i u těchto součástí, v následujícím období důsledně řešit a věnovat jim trvale zvýšenou pozornost nadřízenými orgány.

Proto je zapotřebí, na základě těchto zkušeností, upravit a upevnit systém mobilizační přípravy, rozšířit jej o další formy, konkrétněji specifikovat jejich posloupnost, návaznost a stanovit prioritu forem a metod. S ohledem na výrazný nárůst významu mobilizačních opatření je nutné vytvořit potřebné organizační, personální, prostorové, časové a materiálně technické předpoklady tak, aby mobilizační příprava byla řešena jako komplexní systém přípravy vojáků z povolání, základní služby i vojáků v záloze.

Přípravu vojáků z povolání je nutné řešit i nadále ve dvou etapách. V první etapě uskutečnit základní přípravu pro výkon funkcí ve vojenském školství ČSFR, které by zahrnovalo přípravu posluchačů vojenských vysokých škol, vojenských akademií a posluchačů postgraduálního studia. Ve druhé etapě provádět zdokonalovací přípravu v průběhu výkonu funkcí formou zdokonalovací přípravy ve vojenském školství (v účelových mobilizačních kursech) a přípravou u ostatních součástí Čs. armády s využitím forem odborných mobilizačních shro-

mázdění, přípravy v rámci velitelské přípravy, ukázek nácviků a rozeher mobilizačních činností, cvičení na mapách a cvičení s vojsky atd.

K tomu je třeba přizpůsobit rozsah a obsah výuky mobilizační přípravy ve vojenském školství novým podmínkám v Čs. armádě, sladit ji s potřebami vojsk a MVS a rozšířit zejména praktickou stránku výuky. V souladu s těmito požadavky postupně vybudovat učebně výcvikovou základnu, studijní a učební fond a zároveň zabezpečit i vyšší zapojenost odborných složek (druhů vojsk a služeb) do výuky bojové a mobilizační pohotovosti. V souladu s perspektivou zavádění výpočetní techniky do mobilizační praxe vojsk a MVS řešit s předstihem vybavení všech zařízení vojenského školství ČSFR touto technikou. Současně zajišťovat tvorbu, rozvoj a distribuci základního a aplikačního programového vybavení.

Také mobilizační přípravu prováděnou u vojsk a MVS je třeba orientovat převážně na praktická zaměstnání se značným diferencovaným přístupem. V návaznosti na přípravu vojáků z povolání je nutné řešit i přípravu vojáků základní služby, kteří jsou bezprostředně zapojeni do procesu zmobilizování a uvádění svazků (útvárů) do bojové pohotovosti. Zvýšení rozsahu mobilizačních opatření bude klást větší požadavky na kvalitu jejího provádění. Důraz bude dáván zejména na zvládnutí úkolů při zahájení mobilizačních činností jako např. přijetí úkolu, jeho rychlé vyhodnocení a předání, uvědomění vykonavatelů, příprava mobilizačních pracovišť, zabezpečení povolání záloh apod., tedy úkolů, které budou plněny zpravidla bez přítomnosti vojáků z povolání. I v těchto případech je třeba využívat především praktických forem zaměstnání.

V praxi u vojsk to znamená přijmout taková opatření, která by zvýšila vážnost mobilizační přípravy.

Při zdokonalování **algoritmické stránky** je nutné sledovat především racionalizaci veškerých činností, nikoli však na úkor jejich kvality nebo vypuštění některých z nich bez ohledu na jejich potřebnost.

Jako jeden z možných příkladů racionalizace řídicích a informačních činností mobilizace může být úvaha o místu a úloze skupiny kontroly doplnění (SKD). Z činnosti SKD je patrný vyslovený informační charakter, který však do značné míry ovlivňuje kvalitu řízení mobilizace skupinou velení a řízení mobilizace. Skupina kontroly doplnění je totiž hlavním zdrojem informací pro skupinu velení a řízení mobilizace o stavu doplnění jednotek i útvarů všemi druhy mobilizačních záloh, na jejímž základě přijímá potřebná opatření k ovlivnění průběhu mobilizace i kvality doplnění útvaru. Z charakteru těchto činností vyplývá, že nejvhodnějším prostředkem k jejich racionalizaci by bylo využití především výpočetní techniky. Ta je však v současném období zavedena do vojsk pouze v omezeném množství a vzhledem k značné sníženému rozpočtu státu na výdaje pro obranu ČSFR není reálný ani předpoklad vyšší nasycenosti Čs. armády výpočetní technikou v blízké budoucnosti. Proto se jeví jako optimální řešení začlenit SKD jako přímou součást SVŘM (pravděpodobně jako součást její operativní složky) a podle možností ji vybavovat postupně výpočetní technikou s přímým napojením na přijímací střediska. Tím by se urychlila informační činnost ve prospěch SVŘM a snížila se pracovní zátěž její činnosti. Přitom postupným vybavením všech mobilizačních pracovišť, která jsou zdrojem informací (PSO, PSMV, OVS), výpočetní technikou vzájemně propojenou se skupinou kontroly doplňování (v tomto případě součástí SVŘM) ztratí v tomto okamžiku tato skupina z hlediska informačního smyslu a bude možné ji bez větších problémů značně zredukovat až na 1 až 2 pracovníky. Přitom v tomto, řekněme, přechodném období, by informace získávané, vyhodnocované a vydávané SKD byly bezprostředně k dispozici SVŘM. Jistě nezanedbatelnou otázkou je i možnost sloučení, a tím i zjednodušení dokumentace obou skupin.

Je zřejmé, že bychom našli celou řadu dalších řešení racionalizace dalších mobilizačních činností, která by napomohla zdokonalení celého systému řízení mobilizace.

Za zdokonalováním **dokumentační stránky** musíme vidět především dosažení účelnosti a jednoduchosti zpracovaných mobilizačních plánů, resp. jednotlivých dokumentů.

Při řešení tohoto problému je nutné vyloučit takový stav ve věcech, kdy se dokumenty zpracovávají podle jakýchkoli představ a nikoli podle platného předpisu nebo nařízení.